

Tentamen Thermische Fysica 2 (NS355B) 09 november 2006

Opgave 1: Klassiek gas met interne vrijheidsgraden

Beschouw een gas van N atomen in een volume V . De atomen hebben een massa m en een spin $s = 1/2$. De gemiddelde dichtheid $n = N/V$ van het gas is veel lager dan de quantum dichtheid n_Q , zodat het gas als een klassiek ideaal gas beschouwd kan worden. Voor de quantum dichtheid geldt $n_Q = 1/\Lambda^3$, met $\Lambda = \sqrt{2\pi\hbar^2/mk_B T}$ de thermische de Broglie golflengte van de atomen en T de temperatuur van het gas. We zetten het gas ook in een homogeen magneetveld B , zodat de spintoestanden $|1/2, m\rangle$ van het atoom een energie hebben die gelijk is aan

$$\epsilon_m = -\mu_B m B, \quad (1)$$

met $m = \pm 1/2$ en $\mu_B/2$ het magnetisch moment van het atoom.

- a) Laat zien dat de partitiefunctie van één atoom gelijk is aan

$$Z_1 = V n_Q Z_{int}, \quad (2)$$

met $Z_{int} = \sum_m e^{-\epsilon_m/k_B T}$ de ‘interne’ partitiefunctie.

- b) Laat vervolgens zien dat de thermodynamische potentiaal $\Omega \equiv -k_B T \log(Z_{gr})$ van het gas gegeven wordt door

$$\Omega = -k_B T e^{\mu/k_B T} V n_Q Z_{int}, \quad (3)$$

met μ de chemische potentiaal.

- c) Bepaal nu de chemische potentiaal μ en de druk p van het gas als functie van de gemiddelde dichtheid n en de ‘interne’ vrije energie $F_{int} \equiv -k_B T \log(Z_{int})$. Geef een fysische interpretatie van uw antwoord.
- d) De magnetisatie M van het gas is gedefiniëerd als $M \equiv \mu_B \sum_m m N_m$, met N_m het gemiddeld aantal deeltjes in de spintoestand $|1/2, m\rangle$. Laat zien dat de magnetisatie berekend kan worden met behulp van

$$M = - \left. \frac{\partial \Omega}{\partial B} \right|_{T, \mu}. \quad (4)$$

- e) Bepaal nu de magnetisatie M van het gas als functie van het magneetveld B en schets het resultaat in een grafiek. (Als u problemen hebt met de expliciete berekening, geef dan een schets van het resultaat dat u fysisch verwacht.) Geef een fysische interpretatie van uw antwoord.